

Utmaningar vid utbyggnad av bredband i hela landet

Förord

Bredbandsforum är tillsatt för att främja utbyggnaden av bredband i hela landet och har bl.a. till uppgift att identifiera hinder för utbyggnad av bredband. Detta har hanterats inom ramen för arbetsgrupp II ”Utmaningar vid utbyggnad av bredband i hela landet”. Målet med gruppens arbete har varit att ta fram en förstudie för Bredbandsforums fortsatta arbete. Förstudien har haft till syfte att kartlägga utmaningar och hinder för utbyggnad, förbättringar av nät och utnyttjande av befintlig infrastruktur. Dessa hinder ska sättas i relation till det övergripande målet i regeringens bredbandsstrategi ”Bredbandsstrategi för Sverige”, dvs. att Sverige ska ha bredband i världsklass. Det innebär att år 2020 bör 90 procent av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s och dessutom bör alla hushåll och företag ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband.

Intresset och engagemanget för de frågor som arbetsgruppen haft att besvara har varit stort. Det har funnits en stor vilja från marknadens aktörer och andra intressenter, även utanför arbetsgruppen, att bidra i arbetet, vilket medfört att vi kunnat sammanställa ett omfattande och insiktsfullt material. Arbetsgruppen har identifierat ett flertal konkreta hinder som kunnat delas in i ett antal huvudområden. Sju huvudområden har ansetts ha störst betydelse för en gynnsam utveckling av bredbandsmarknaden och för att uppfylla regeringens målsättning. Arbetsgruppen åtar sig gärna att arbeta vidare med att hitta konstruktiva lösningar för att undanröja dessa hinder. Denna förstudie överlämnas härmed till Bredbandsforums styrgrupp i enlighet med arbetsgruppens direktiv.

Georgi Ganev
Telenor Sverige AB
Ordförande arbetsgrupp II

Övergripande slutsatser avseende utmaningar och hinder för utbyggnad av bredband i hela landet

Bakgrundsbeskrivning

Bredbandsforums arbetsgrupp II ”Utmaningar vid utbyggnad av bredband i hela landet” har haft i uppgift att kartlägga utmaningar och hinder för utbyggnad, förbättringar av nät och utnyttjande av befintlig infrastruktur. Även aktiviteter som undanröjt hinder för utbyggnad de senaste åren har identifierats. Utmaningarna ska sättas i relation till det övergripande målet i regeringens bredbandsstrategi; att Sverige ska ha bredband i världsklass. Målet innebär att år 2020 bör 90 procent av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s och dessutom bör alla hushåll och företag ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband. Det finns även ett delmål om att 40 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 100 Mbit/s år 2015.

Denna förstudie har varit avgränsad till identifiering av utmaningar och hinder vid utbyggnad av bredband i hela landet. Nästa naturliga steg är att arbeta vidare med att ta fram konstruktiva lösningsförslag som undanröjer hindren.

I kartläggningen har ett stort antal olika aktörer deltagit. Ett 40-tal företag och organisationer har intervjuats och fått ge sin bild av vilka utmaningar och hinder de upplever som störst i sina respektive verksamheter vad gäller bredbandsutbyggnaden. För att ytterligare fördjupa diskussionerna har två workshops och en hearing med ytterligare deltagare från marknaden genomförts. De aktörer som har kommit in med information i denna förstudie representerar bl.a. stora och små infrastrukturägare, kommuner, branschorganisationer, myndigheter, tjänsteleverantörer, mobil- och fastnätsoperatörer och kommunikationsoperatörer. Det har funnits ett stort engagemang och intresse i dessa frågor vilket bidragit till ett innehållsrikt material. Detta engagemang tillsammans med arbetsgruppens arbete har resulterat i en rapport som arbetsgruppen anser väl beskriver den situation som råder och som identifierar de problem som har högst påverkan på utbyggnad av bredband och som därmed bör undanröjas.

Arbetsgruppens ställningstagande

Arbetsgrupp II har i sitt arbete utgått ifrån regeringens målsättning att täckningsmålen ska uppnås genom marknadens försorg. Med marknadens försorg avses i huvudsak att investeringar i och tillhandahållande av bredbandsinfrastrukturer och bredbandstjänster görs på kommersiella grunder. På bredbandsmarknaden verkar både privata och offentliga marknadsaktörer, som alla har viktiga men samtidigt olika roller att spela. Offentliga marknadsaktörer, såsom bolag som ägs av staten, regioner eller kommuner, bör enbart komplettera de privata marknadsaktörerna. De offentliga aktörerna bör verka för god konkurrens på samtliga områden och förädlingsnivåer samt i enlighet med lag och rekommendationer undvika konkurrenssnedvridning.

Arbetsgruppens medlemmar är överens om att bredbandsstrategins slutliga mål inte kommer att uppnås av marknadens aktörer utan att vissa hinder undanröjs eller minskas. Delmålet om att 40 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 100 Mbit/s år 2015 kommer att uppfyllas av aktörerna med gällande marknadsförutsättningar. Flertalet aktörer tror att det målet redan är uppfyllt. Den främsta utmaningen för att nå de slutliga

målen finns i utbyggnaden och uppgraderingen av de lokala näten. Denna utbyggnad kommer att innefatta såväl fast som trådlös infrastruktur.

En realisering av målsättningen på främst kommersiella grunder förutsätter att efterfrågan från de som slutligen ska konsumera bredbandstjänsterna finns. Marknadens aktörer förväntar sig att efterfrågan på mer bandbreddskrävande tjänster tilltar. En sådan utveckling kommer också att öka behovet av höghastighetsanslutningar. Efterfrågan har hittills kommit från slutkonsumenterna men genom den utveckling som sker inom områden som e-förvaltning, hälso- och sjukvård, äldreomsorg och -omsorg samt utbildning innebär det att den framtida efterfrågan sannolikt även drivs från ett annat håll. Det verkar som att det offentliga kommer att få en betydande roll som stor uppköpare och användare av bredbandstjänster. Det offentliga förefaller ha ett starkt intresse av att medborgarna i ökande grad har tillgång till bredband för att de ska kunna tillgodogöra sig offentliga tjänster av olika slag. Det offentliga bör därför fundera på om och i så fall hur de ska stimulera efterfrågan av infrastruktur för bredband.

Många olika kategorier av aktörer är inblandade för att skapa goda marknadsförutsättningar för bredbandsutbyggnaden bl.a. nätägare, operatörer, tjänsteleverantörer, kommuner, myndigheter, fastighetsägare, byggherrar, byalag, villaföreningar och slutkunder. Alla dessa aktörer påverkar i vilken utsträckning och hur snabbt regeringens målsättning kan uppnås. För att verka på den snabbt föränderliga bredbandsmarknaden och sträva åt samma håll krävs det kunskap om en mängd områden som befintlig och framtida teknik, lämpliga affärsförhållanden, gällande reglering för elektronisk kommunikation, konkurrenslagstiftning, avtalsrätt, villkor kring marktillträde och bygglov mm. Till det kommer även en insikt om betydelsen av bredbandsinfrastruktur och den inriktning som regeringen och andra statliga myndigheter ger genom bredbandsstrategin, handböcker, standarder, databaser, uttalanden och riktlinjer. Det är ofta komplicerade områden som tas upp i dessa styrdokument. En förutsättning för att följa dem är dels att känna till dem, dels att samtidigt göra bedömningen att det är väsentligt att följa dem. Arbetsgrupp II bedömer att det är av stor strategisk vikt att aktörer samarbetar för att regeringens målsättning ska kunna förverkligas.

Staten har en viktig roll vad gäller utformningen av regelverk som kan medföra olika former av kostnader för marknadens aktörer. Exempel i närtid är kostnader förenade med trafikdatalagring, IPRED (till förmån för skydd av rättsinnehavares intressen), spektrum m.m. Marknadens aktörer förväntas investera stora belopp i infrastruktur och tjänsteutveckling. Dylåka kostnader utgör en dränering av investeringsmedel. Det är ett önskemål att de ekonomiska konsekvenserna för aktörerna, och därmed för uppfyllelsen av bredbandsstrategins mål, till följd av dessa kostnader uppmärksammas.

Arbetsgrupp II och övriga som deltagit i denna studie ser positivt på att regeringen formulerat en bredbandsstrategi och en målsättning. I realiseringen av bredbandsstrategin är det många olika kategorier av aktörer inblandade, såväl offentliga som privata. De hinder som identifierats i denna kartläggning har till viss del att göra med hur marknadens aktörer väljer att agera. Genom bildandet av Bredbandsforum har ett väl fungerande forum för dialog mellan aktörerna skapats, vilket kan öka möjligheterna till att hitta lösningar på flera av de prioriterade hindren. I stort sett samtliga hinder i denna kartläggning påverkas dock av beslut, policys, avgifter och regler som marknadens aktörer har svårt att påverka. Det offentliga agerande, dvs. regeringens, myndigheters, landstingens, länsstyrelsernas och kommunernas agerande, skapar i hög grad förutsättningar för att bredbandsstrategin ska kunna realiseras. Det offentliga har många viktiga roller som ansvarig för implementering och tillämpning av lagar, ansvarig för domstolarna, ansvarig för

utformning av avgifter, beställare av tjänster, ägare av infrastruktur genom Trafikverket ICT, Svenska Kraftnät, Teracom och som stor minoritetsägare i TeliaSonera. Som nämnts ovan har det offentliga också visat sig ha en betydelsefull roll i att främja utvecklingen av bredbandsstrategin. För att detta bidrag ska bli effektivt krävs emellertid en samstämmighet inom det offentliga med målet att främja konkurrens på rätt nivå samt att stimulera investeringar, mångfald och valfrihet. Således är regeringens roll som samordnare en viktig förutsättning.

Denna kartläggning har resulterat i att ett stort antal konkreta hinder identifierats, vilka delats in i ett antal huvudområden. Av dessa huvudområden har arbetsgruppen valt ut de sju viktigaste och enats om att de är de mest prioriterade. I efterföljande rapport är dessa huvudområden beskrivna genom en kortfattad bakgrundsbeskrivning, området i sig, konsekvenserna av respektive huvudområde samt vilka konkreta hinder som finns inom huvudområdet. Genom att det är flera olika typer av aktörer som ligger bakom dessa åsikter är det givetvis så att alla åsikter som framförs i rapporten inte delas av samtliga, eller ens är kända för samtliga aktörer och läsare. Däremot är arbetsgruppen enad kring att de sju huvudområden som lyfts fram i denna förstudie är de som är mest prioriterade för att uppnå målen. Dessa prioriterade områden är (sorterade utifrån sin betydelse):

1. Oförutsägbara marknadsförutsättningar på grund av regulatorisk osäkerhet
2. Brister i tillgång till spektrum och villkor för spektrumtilldelning
3. Kommunala ageranden som motverkar konkurrens, utbud och infrastruktur-utbyggnad
4. Befintlig infrastruktur utnyttjas inte effektivt
5. Ogynnsamma villkor för, och rättigheter till, att få bygga ny fysisk infrastruktur
6. Svagheter i avtalsprocessen avseende marktillträde
7. Otillräckligt med stimulerande åtgärder i ekonomiskt ogynnsamma områden

Värderingen av de olika hindrens betydelse är gjord utifrån bedömningen av dess påverkan på bredbandsstrategins måluppfyllelse. I värderingen har hänsyn även tagits till påverkan av kriterier som investeringsincitament, måluppfyllelse i tiden, antal hushåll respektive företag som berörs negativt, påverkan på konkurrensen, kostnad för infrastruktur och dess användbarhet samt konsekvensen för slutkundserbjudandet.

De prioriterade hindren är på en övergripande nivå desamma som redan tagits upp i många sammanhang, bland annat i regeringens ”Bredbandsstrategi för Sverige”. En betydelsefull skillnad är dock att hindren och problemen som beskrivs i rapporten har kunnat brytas ner till en mer detaljerad och konkret nivå. Denna mer detaljerade beskrivning medför i sin tur en tydlighet i såväl omfattningen av problemen som konsekvensen av dem. Denna konkretisering innebär även att det fortsatta arbetet med att hitta konstruktiva lösningar kommer att kunna bli mer effektivt och målinriktat.

Arbetsgruppen är enad kring att de identifierade hindren för utbyggnad som presenteras i denna förstudie är de mest prioriterade. Den beskrivning som gjorts av de olika hindren i rapporten ”Utmaningar vid utbyggnad av bredband i hela landet” har dock inte förutsatt konsensus inom arbetsgruppen. Det finns divergerande åsikter inom arbetsgruppen om hur de olika hindren bör beskrivas vad gäller bakgrund och problembild. Hindrens betydande inverkan innebär emellertid att de bör tas om hand i vidare arbete. Att hitta lösningar på att undanröja eller minska hindren är en förutsättning för att efterfrågan, tillgängligheten och nyttan med bredband verkligen når slutanvändarna på rimliga villkor och genom marknadens försorg. Arbetsgruppen ser därför gärna att Bredbandsforums styrgrupp tillsätter arbetsgrupper som arbetar vidare med att identifiera tänkbara lösningar

till de identifierade hindren. Arbetsgruppen arbetar gärna vidare med detta. Om styrgruppen anser att arbetet bör bedrivas i annan form bistår arbetsgruppen gärna med att vidareförmedla sina insikter.

Genom denna dokumentation överlämnar arbetsgrupp II sin rapport ”Utmaningar vid utbyggnad av bredband i hela landet” till Bredbandsforums styrgrupp.

Stockholm i januari 2011

Georgi Ganev
Telenor Sverige AB
Ordförande arbetsgrupp II

Camilla Jönsson
Svenska stadsnätetsföreningen

Viktoria Arwinge
Post- och telestyrelsen

Jan Ollinen
Telenor Sverige AB

Anders Broberg
Stokab

Mikael von Otter
IT&Telekomföretagen

Gustaf Ehrner
Tele2 Sverige AB

Carl-Johan Rydén
Com Hem AB

Agneta Ericsson
Lantmäteriet

Claes-Göran Sundelius
TeliaSonera AB

Anders Johansson
SABO

Jonas Örnberg
Vilhelmina kommun